УДК 332.14:330.34(477)
DOI: https://doi.org/10.32782/CMI/2026-20-28

Якушева О.В.
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки та управління,
Черкаський державний технологічний університет
ORCID: https://orcid.org/0000-0002-4849-0323

Орел А.О.
здобувач ступеня доктора філософії з економіки,
Черкаський державний технологічний університет
ORCID: https://orcid.org/0009-0000-0837-3686

АРХІТЕКТУРА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ РЕГІОНІВ: СИСТЕМНИЙ ПІДХІД

У статті обґрунтовано підхід до формування соціально-економічного механізму повоєнного відновлення регіонів України. Визначено необхідність поєднання територіально орієнтованого підходу, багаторівневого управління та структурної модернізації регіональної економіки. Запропоновано авторську структуру механізму повоєнного відновлення регіонів, що охоплює інституційну, фінансову, організаційну, соціальну, інноваційну та екологічну складові. Розкрито їх функціональне призначення, основні інструменти реалізації та очікувані результати. Обґрунтовано взаємозалежність складових і необхідність узгодження інфраструктурних інвестицій із розвитком підприємництва, людського капіталу та інновацій. Визначено стратегічні орієнтири відновлення, спрямовані на підвищення стійкості й конкурентоспроможності регіонів України.

Ключові слова: *повоєнне відновлення, регіональна економіка, соціально-економічний механізм, багаторівневе управління, інноваційна модернізація, людський капітал, стійкість регіонів.*

Yakusheva Oksana, Orel Andrii
Cherkasy State Technological University

ARCHITECTURE OF THE SOCIO-ECONOMIC MECHANISM FOR THE POST-WAR RECOVERY OF REGIONS: A SYSTEMS APPROACH

The article substantiates an approach to developing a socio-economic mechanism for the post-war recovery of Ukraine's regions. The relevance of the study is determined by the uneven territorial distribution of war-related damage, disruptions to production and critical infrastructure, the depletion of human capital, and constraints on investment and regional development. The study emphasizes the need to combine a place-based approach with multilevel governance and the structural modernization of regional economies. An author-developed structure of the recovery mechanism is proposed, comprising six interrelated components: institutional, financial, organizational, social, innovation, and environmental. Their functional purposes, principal implementation instruments, and expected outcomes are identified. The institutional component establishes the rules and coordination arrangements governing recovery processes; the financial component ensures resource mobilization and allocation; and the organizational component supports project planning, coordination, and implementation. The social component focuses on human capital recovery and access to essential services, while the innovation and environmental components promote technological modernization, resource efficiency, and environmental safety. The study highlights the interdependence of these components and the importance of coordinating national recovery priorities with regional and local needs. It argues that the effectiveness of recovery measures depends not only on the availability of financial resources but also on institutional capacity, project preparation, stakeholder coordination, and the assessment of direct and indirect socio-economic effects. Infrastructure investment should therefore be integrated with business development, workforce skills enhancement, innovation, and environmental requirements. The findings establish a conceptual basis for coordinating reconstruction with long-term regional economic transformation. The strategic objective of recovery should extend beyond restoring damaged assets to strengthening regional resilience, diversifying economic activity, improving productivity, and developing new competitive advantages. Further research should focus on methodological approaches and indicators for assessing recovery effectiveness, taking into account territorial differences, investment multiplier effects, social outcomes, and long-term regional resilience.

Keywords: *post-war recovery, regional economy, socio-economic mechanism, multilevel governance, innovation modernization, human capital, regional resilience.*

Постановка проблеми. Повномасштабна війна в Україні спричинила масштабні руйнування виробничої та критичної інфраструктури, поглиблення міжрегіональних диспропорцій, скорочення людського потенціалу й ускладнення фінансового забезпечення регіонального розвитку. Водночас території України характеризуються неоднаковими масштабами втрат, ресурсними можливостями, структурою економіки та інституційною спроможністю, що зумовлює необхідність диференційованого підходу до їх відновлення. За таких умов особливого значення набуває формування соціально-економічного механізму, здатного забезпечити узгодження державних пріоритетів із регіональними потребами, ефективне використання фінансових ресурсів, відновлення людського потенціалу та технологічну модернізацію економіки. При цьому результа-

© Якушева О.В., Орел А.О., 2026
Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

тивність відновлювальних заходів залежить не лише від обсягу залучених ресурсів, а й від узгодженості інституційних, фінансових, організаційних, соціальних, інноваційних та екологічних інструментів. Це актуалізує наукове завдання обґрунтування структури соціально-економічного механізму повоєнного відновлення регіонів України, визначення функціонального призначення його складових і розкриття взаємозв'язків між ними з урахуванням необхідності поєднання відбудови з довгостроковою економічною трансформацією територій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та прикладні аспекти повоєнного відновлення регіонів, просторового розвитку й модернізації регіональної економіки досліджували В. Антонюк, С. Давимука, І. Лещух, В. Ляшенко, М. Мельник. Питання багаторівневого управління, фінансового забезпечення відбудови й організації проєктів регіонального розвитку висвітлено в працях І. Азарової, Т. Безверхнюк, Є. Клецова О. Шарова. Соціальні аспекти відновлення, зокрема реінтеграцію ветеранів, проблеми зайнятості та трудової міграції, розглядають Н. Азьмук, Є. Іонін, В. Загородний. Інноваційні та екологічні засади відновлення висвітлено в дослідженнях А. Дробчака, В. Котковського, В. Москаленка, а методичні підходи до оцінювання економічних ефектів інфраструктурних інвестицій – у працях О. Никифорук, О. Стасюк, Н. Федяй.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри значну увагу науковців до окремих аспектів регіонального відновлення, потребує подальшого опрацювання питання системного поєднання інституційних, фінансових, організаційних, соціальних, інноваційних та екологічних інструментів у межах єдиного соціально-економічного механізму. Недостатньо розкритими залишаються функціональне розмежування його складових, взаємозв'язки між ними та їх узгодження з багаторівневою системою управління, територіальними потребами й завданнями структурної модернізації регіональної економіки. Це зумовлює необхідність обґрунтування цілісної структури механізму повоєнного відновлення регіонів України та визначення принципів взаємодії його складових.

Мета статті: обґрунтування структури соціально-економічного механізму повоєнного відновлення регіонів України, визначення функціонального призначення його основних складових і розкриття взаємозв'язків між ними з урахуванням територіальної диференціації, багаторівневого управління та необхідності поєднання відбудови зі структурною й інноваційною модернізацією регіональної економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Повномасштабна війна зумовила глибоку трансформацію умов функціонування регіональних економічних систем України, загострили проблеми територіальної нерівномірності розвитку, пошкодження виробничої та критичної інфраструктури, скорочення людського потенціалу й обмеження інвестиційних можливостей. Водночас наслідки війни суттєво відрізняються залежно від географічного розташування регіону, інтенсивності бойових дій, масштабів руйнувань, структури господарства та спроможності органів публічного управління. Це означає, що формування політики повоєнного відновлення не може обмежуватися єдиним набором стандартизованих заходів, а потребує механізму, здатного поєднувати загальнонаціональні пріоритети з особливостями конкретних територій.

У дослідженні М. Мельник та І. Лещух досліджено когерентний підхід до формування сучасної моделі просторового розвитку економіки України в контексті адміністративно-фінансової децентралізації та повоєнного відновлення. Автори визначають просторову когерентність регіонального розвитку як характеристику, що відображає просторову цілісність, інтегрованість, зв'язаність і узгодженість територіально-суспільних систем на різних рівнях управління [1, с. 24]. Такий підхід має особливе значення для повоєнного відновлення, оскільки окремі інвестиційні та інфраструктурні проєкти не забезпечуватимуть очікуваного ефекту без їх узгодження з потребами населення, перспективами розвитку підприємництва та довгостроковими цілями територіального розвитку.

Отже, повоєнне відновлення доцільно розглядати не лише як компенсацію завданих збитків і відтворення зруйнованих об'єктів, а як процес структурної трансформації регіональної економіки. Його результативність визначатиметься здатністю поєднати відновлення базових умов життєдіяльності з модернізацією виробництва, розвитком людського капіталу, залученням інвестицій та підвищенням стійкості територій до майбутніх криз.

З огляду на це, соціально-економічний механізм повоєнного відновлення регіонів пропонуємо трактувати як цілісну систему інституційних умов, управлінських взаємодій, фінансових ресурсів, організаційних процедур та економічних і соціальних інструментів, спрямованих на відновлення функціонування регіональних систем, модернізацію їхньої структури й забезпечення довгострокової стійкості. Його результативність залежить від узгодженості управлінських рішень і взаємодії основних складових у процесі реалізації відновлювальних заходів.

Системний підхід дає змогу досліджувати механізм повоєнного відновлення не як сукупність відокремлених заходів, а як цілісне утворення, в межах якого поєднуються інституційні, фінансові, організаційні, соціальні та інноваційні компоненти. Для визначення принципів його побудови важливим є врахування особливостей регіонального розвитку, зокрема потреби в інноваційному оновленні та модернізації промисловості. Зокрема, С. Давимука аналізує функціонування регіонального інноваційного простору на прикладі кластерів, індустріальних парків, мережі ІТ-бізнесу та цифровізації, а також розглядає інноваційні механізми оновлення регіональної політики України шляхом реформи, спрямованої на децентралізацію публічної влади [2, с. 15]. В. Антонюк та В. Ляшенко, досліджуючи промисловість Дніпропетровської, Запорізької, Кіровоградської, Полтавської та Черкаської областей, констатують скорочення високотехнологічних секторів промисловості й недостатню увагу до промисловості та інновацій у регіональних програмах розвитку [3, с. 21, 27–30].

З урахуванням зазначених особливостей архітектуру соціально-економічного механізму повоєнного відновлення регіонів доцільно представити через три взаємопов'язані структурні рівні. Перший формують

суб'єкти відновлення – органи державної влади, регіональні органи управління, територіальні громади, підприємства, заклади освіти й науки, громадські організації та міжнародні партнери. Другий охоплює функціональні складові механізму, через які забезпечуються інституційна координація, мобілізація ресурсів, організація відновлювальних заходів, підтримка населення, інноваційна модернізація та екологічна безпека. Третій становлять цілі, очікувані результати й індикатори, за допомогою яких визначаються ступінь виконання завдань і внесок реалізованих заходів у соціально-економічний розвиток регіонів.

Такий підхід передбачає, що суб'єкти повоєнного відновлення не функціонують ізольовано, а взаємодіють у процесі визначення пріоритетів, підготовки проєктів, розподілу фінансування та оцінювання ефективності. Відповідно, архітектура механізму повинна забезпечувати не тільки вертикальну координацію між державним, регіональним і місцевим рівнями, а й горизонтальну взаємодію між учасниками регіональної економіки.

Важливість багаторівневого управління для повоєнного відновлення України обґрунтована в дослідженні Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР). У їхньому звіті обґрунтовано доцільність територіально орієнтованого підходу до відновлення, суть якого полягає у врахуванні відмінностей в соціально-економічному становищі регіонів, їхніх потреб та спроможності органів влади та громад реалізовувати відновлювальні заходи [4, с. 20, 68–69]. У звіті також запропоновано органам місцевого самоврядування та регіональної влади в Україні сприяти створенню відкритого національного реєстру територіальних потреб, розробляти й реалізовувати проєкти відбудови, а також відстежувати прогрес у відновленні на місцях [4, с. 22]. ОЕСР також наголошує на важливості посилення вертикальної та горизонтальної координації між національним, регіональним та місцевим рівнями управління [4, с. 261], розвитку спроможності громад реалізовувати проєкти відновлення й освоювати відповідне фінансування [4, с. 24, 261–263], а також удосконалення моніторингу та оцінювання результатів їхньої діяльності на основі чітких індикаторів [4, с. 23, 168–169].

Водночас багаторівневе управління не повинно супроводжуватися надмірною централізацією ухвалення рішень. На державному рівні повинні визначатися загальнонаціональні пріоритети, формуватися нормативно-правові засади відновлення та створюватися умови для скорочення міжрегіональних диспропорцій. Регіональний рівень покликаний узгоджувати галузеві й територіальні потреби, координувати спільні проєкти територіальних громад і сприяти формуванню регіональних виробничих зв'язків. Територіальні громади повинні визначати місцеві потреби, готувати проєктні пропозиції, забезпечувати участь населення у процесах відновлення та здійснювати моніторинг результатів реалізованих заходів. Такий розподіл повноважень створює передумови для узгодження загальнонаціональних пріоритетів із потребами та особливостями конкретних територій.

На основі систематизації наукових підходів до регіонального розвитку, фінансового забезпечення відновлення, інституційної координації та інноваційної модернізації пропонується виокремити шість взаємопов'язаних складових механізму повоєнного відновлення: інституційну, фінансову, організаційну, соціальну, інноваційну та екологічну. Така структура забезпечує інтеграцію різних напрямів регіональної політики в єдину систему управління повоєнним відновленням.

Інституційна складова визначає нормативно-правові та організаційно-управлінські умови реалізації заходів повоєнного відновлення. Вона охоплює розмежування повноважень між суб'єктами, регламентацію процедур їхньої взаємодії, забезпечення прозорості ухвалення рішень і формування передбачуваного інституційного середовища для залучення інвестицій. Неузгодженість компетенцій або дублювання управлінських функцій можуть спричиняти затримки в реалізації проєктів, нераціональне використання фінансових ресурсів і ускладнювати встановлення відповідальності за досягнуті результати. Відповідно, функціонування цієї складової повинно ґрунтуватися на чіткому розподілі повноважень і відповідальності між суб'єктами відновлення, а також на узгодженості процесів стратегічного планування на національному, регіональному та місцевому рівнях [1; 4, с. 46-64].

Фінансова складова забезпечує ресурсну основу повоєнного відновлення регіонів. Вона охоплює бюджетні кошти, міжнародну фінансову допомогу, гранти, кредитні ресурси, приватні інвестиції та інші джерела фінансування. Її ефективність залежить не лише від обсягу залучених коштів, а й від обґрунтованості їх розподілу, відповідності фінансування визначеним пріоритетам і спроможності отримувачів забезпечувати належну реалізацію проєктів. О. Шаров, досліджуючи проблеми фінансування повоєнного економічного відродження України, обґрунтовує доцільність комбінованої моделі, яка поєднує централізований і децентралізований підходи та дає змогу враховувати загальнодержавні й регіональні інтереси [5, с. 97-98]. Це актуалізує необхідність узгодження загальнонаціональних пріоритетів фінансування з потребами регіонів і місцевими ініціативами.

Організаційна складова забезпечує практичну реалізацію цілей відновлення через систему планування, підготовки, координації та виконання відповідних проєктів. Вона передбачає визначення виконавців, послідовності робіт, строків реалізації, потреб у ресурсах і критеріїв оцінювання результатів. Особливого значення набуває проєктний підхід, який дає змогу узгоджувати інфраструктурні, економічні та соціальні ініціативи в межах комплексних програм відновлення. Є. Клецов розглядає управління проєктами регіонального розвитку в контексті повоєнної відбудови, акцентуючи увагу на принципах відбору проєктів, залученні додаткових джерел фінансування та підвищенні компетентностей органів місцевого самоврядування у сфері проєктного управління [6]. Т. Безверхнюк та І. Азарова виявляють проблеми неузгодженості планових документів щодо відновлення територій і наголошують на необхідності узгодження стратегічного планування відновлення територівй з містобудівною діяльністю з метою забезпечення практичної реалізації проєктів відновлення [7]. Отже, важливою функцією цієї скла-

дової є також координація дій територіальних громад у випадках, коли реалізація проєктів передбачає спільне використання транспортної, енергетичної, водної або цифрової інфраструктури.

Соціальна складова спрямована на відновлення людського потенціалу, забезпечення доступності базових послуг і розширення можливостей економічної самореалізації населення. Вона охоплює не лише відновлення житла, закладів освіти й охорони здоров'я, а й створення робочих місць, підтримку професійної мобільності населення, сприяння працевлаштуванню внутрішньо переміщених осіб і реінтеграції ветеранів у ринок праці, а також забезпечення доступу до соціального захисту. Н. Азьмук розглядає соціально-економічну та освітню реінтеграцію ветеранів як важливий напрям їх повернення до професійної діяльності, що передбачає врахування освітніх потреб і сприяння адаптації до умов ринку праці [8]. Є. Іонін і В. Загородний досліджують вплив трудової міграції на український ринок праці в умовах війни, зокрема проблеми зайнятості, дефіциту робочої сили та реінтеграції внутрішньо переміщених осіб. Проблему невідповідності робочих місць і кваліфікації, дефіцит робочої сили пропонується вирішувати шляхом професійної перепідготовки, підтримки роботодавців, цифровізації ринку праці, регіонального перерозподілу робочої сили та створення умов для повернення трудових мігрантів [9]. Водночас наслідки війни та вимушене переміщення населення посилюють потребу в узгодженні заходів соціальної підтримки з політикою зайнятості й потребами регіональних ринків праці. Тому соціальна складова механізму відновлення має поєднувати відновлення доступу до базових послуг із заходами розвитку людського капіталу, професійної адаптації та економічної інтеграції населення. Відновлення людського потенціалу є не лише самостійною соціальною метою, а й важливою передумовою активізації підприємницької діяльності та підвищення продуктивності регіональної економіки.

Інноваційна складова спрямована на технологічне оновлення регіональної економіки та формування нових конкурентних переваг. Вона охоплює підтримку досліджень і розробок, цифровізацію, розвиток інноваційної інфраструктури, налагодження співпраці між закладами освіти й науки та бізнесом, стимулювання підприємництва і впровадження сучасних виробничих технологій. Її значення полягає в тому, що повоєнне відновлення створює можливості не лише для відтворення втрачених виробничих потужностей, а й для зміни технологічної структури регіональної економіки, розвитку нових видів діяльності та підвищення продуктивності підприємств. Відповідно, інноваційні інструменти мають застосовуватися безпосередньо в процесі реалізації відновлювальних заходів, забезпечуючи поєднання реконструкції матеріальних активів із технологічною модернізацією виробництва.

Важливість інтеграції інноваційної складової у процес повоєнного відновлення підтверджує дослідження ОЕСР, у якому наголошено на необхідності вдосконалення державної політики у сфері науки, технологій та інновацій, посилення співпраці наукових установ із бізнесом і підтримки спільних дослідницьких та інноваційних проєктів [10, с. 7-9]. Це обґрунтовує доцільність поєднання реконструкції матеріальних активів із технологічною модернізацією виробництва, розвитком інноваційної інфраструктури та впровадженням нових технологій.

Екологічна складова передбачає врахування екологічних ризиків у процесі відновлення виробничої, житлової та критичної інфраструктури. Вона охоплює оцінювання забруднення довкілля, відновлення природних ресурсів, належне поводження з відходами руйнувань, підвищення енергоефективності та впровадження ресурсозберігаючих технологій. У дослідженні ОЕСР наголошено на масштабних екологічних наслідках війни, зокрема пошкодженні екосистем, забрудненні ґрунтів і води, а також руйнуванні інфраструктури водопостачання та поводження з відходами [11, с. 4]. В. Котковський, В. Москаленко та А. Дробчак розглядають фінансові інструменти підтримки «зеленого» відновлення, зокрема зелені іпотечні кредити, позики на енергомодернізацію будинків і зелені позики на комерційне будівництво [12, с. 31]. Урахування екологічних вимог на етапі планування відновлення дає змогу зменшити ризик додаткових екологічних і експлуатаційних витрат у майбутньому. Тому екологічні критерії доцільно враховувати під час відбору проєктів, визначення їхньої вартості та оцінювання довгострокових результатів.

Отже, соціально-економічний механізм повоєнного відновлення регіонів України охоплює взаємопов'язані складові, кожна з яких виконує специфічні функції у забезпеченні відновлювальних процесів. Їх узгоджене функціонування дає змогу поєднати інституційне забезпечення, мобілізацію фінансових ресурсів, організацію реалізації проєктів, відновлення людського потенціалу, технологічну модернізацію та дотримання екологічних вимог. Узагальнену характеристику основних складових механізму, їхнього призначення та ключових напрямів реалізації наведено в табл. 1.

Запропонована систематизація дає змогу розмежувати функціональне призначення складових соціально-економічного механізму й водночас розкрити взаємозв'язки між ними. Інституційна складова визначає правила взаємодії суб'єктів відновлення, фінансова забезпечує ресурсну основу відповідних заходів, а організаційна охоплює процеси їх підготовки, координації та реалізації. Соціальна та інноваційна складові відображають відповідно людський і технологічний виміри відновлення, тоді як екологічна передбачає врахування вимог екологічної безпеки та ресурсоефективності під час здійснення економічних перетворень.

Важливо підкреслити, що виокремлення шести складових є авторським концептуальним рішенням, зумовленим необхідністю комплексного охоплення основних функціональних напрямів повоєнного відновлення регіонів. Його доцільність полягає в тому, що кожна складова характеризує окремий функціональний напрям, проте жодна з них не може самостійно забезпечити досягнення стратегічних цілей повоєнного відновлення.

Взаємозалежність складових виявляється, зокрема, у тому, що інституційна спроможність без належного фінансового забезпечення обмежує можливості реалізації масштабних інфраструктурних проєктів. Водночас залучення фінансових ресурсів без належної підготовки проєктів, чіткого розподілу повноважень і відповідальності та моніторингу

Таблиця 1

Складові соціально-економічного механізму повоєнного відновлення регіонів України

Складова механізму	Функціональне призначення	Основні інструменти	Очікувані результати
Інституційна	Формування узгоджених правил, повноважень і процедур взаємодії суб'єктів відновлення	Нормативно-правове регулювання, міжрівнева координація, стратегічне планування, громадський контроль	Підвищення інституційної спроможності, прозорості та узгодженості управлінських рішень
Фінансова	Мобілізація, розподіл і контроль використання ресурсів	Бюджетне фінансування, міжнародна допомога, гранти, кредитування, приватні інвестиції, державно-приватне партнерство	Фінансове забезпечення пріоритетних проєктів і підвищення ефективності використання коштів
Організаційна	Перетворення стратегічних цілей на конкретні заходи відновлення	Регіональні плани, портфелі проєктів, календарні графіки, розподіл відповідальності, міжмуніципальна співпраця	Узгодженість заходів, скорочення затримок і підвищення результативності реалізації проєктів
Соціальна	Відновлення людського потенціалу та забезпечення належних умов життя	Відновлення житла й соціальної інфраструктури, програми зайнятості, професійна перепідготовка, соціальна підтримка	Підвищення доступності послуг, зайнятості та можливостей економічної самореалізації населення
Інноваційна	Модернізація регіональної економіки й формування нових конкурентних переваг	Технологічне оновлення, цифровізація, підтримка досліджень, інноваційна інфраструктура, співпраця науки й бізнесу	Підвищення продуктивності, диверсифікація виробництва та розвиток інноваційного підприємництва
Екологічна	Інтеграція екологічних вимог у процеси реконструкції та економічної трансформації	Екологічне оцінювання проєктів, перероблення відходів руйнувань, енергоефективність, відновлення екосистем	Зменшення екологічних ризиків, ресурсоефективність і підвищення довгострокової стійкості регіонів

Джерело: складено авторами на основі [1; 4–12]

результатів створює ризики їх неефективного використання. Взаємозв'язок соціальної та інноваційної складових проявляється в тому, що технологічна модернізація потребує кваліфікованих кадрів, тоді як розвиток сучасних виробництв сприяє створенню робочих місць і розширенню можливостей професійної реалізації населення.

Окремої уваги потребує дослідження співвідношення відновлення інфраструктури та структурної модернізації регіональної економіки. В аналітичному звіті ОЕСР наголошено, що відновлення доріг, електромереж, закладів освіти та інших об'єктів інфраструктури сприяє відновленню базових послуг і пожвавленню економічної діяльності, проте саме по собі не забезпечує належного впливу на регіональне зростання. Для посилення такого впливу інфраструктурні інвестиції необхідно доповнювати заходами з розвитку людського капіталу та підтримки малого й середнього бізнесу [4, с. 77]. З огляду на це, у регіональній політиці відновлення інфраструктури доцільно поєднувати з підтримкою підприємництва, розвитком професійних компетентностей населення та стимулюванням інноваційної діяльності.

Під час визначення пріоритетів фінансування відновлювальних проєктів важливо враховувати не лише безпосередні результати інвестування, а й опосередковані економічні ефекти. О. Никифорук, О. Стасюк і Н. Федяй запропонували методичний підхід до оцінювання мультиплікативного впливу великих інфраструктурних проєктів на зайнятість і випуск у суміжних видах економічної діяльності на основі аналізу міжгалузевих зв'язків [13, с. 26–28]. Застосування цього підходу в процесі повоєнного відновлення регіонів може сприяти обґрунтованішому вибору проєктів з урахуванням не лише їхніх безпосередніх результатів, а й потенційного впливу на зайнятість та економічну активність у суміжних галузях.

Таким чином, обґрунтування пріоритетів повоєнного відновлення регіонів потребує переходу від оцінювання окремих заходів за їхніми безпосередніми результатами до комплексного врахування їхнього впливу на регіональну економіку. Це передбачає узгодження інфраструктурних інвестицій із потребами підприємництва, розвитком людського капіталу, технологічним оновленням виробництва та дотриманням екологічних вимог. Відповідно, соціально-економічний механізм відновлення має забезпечувати не лише координацію суб'єктів і ресурсів, а й спрямованість управлінських рішень на досягнення довгострокових результатів. Такий підхід створює концептуальне підґрунтя для формування регіональної політики, у якій відновлення зруйнованого розглядається у взаємозв'язку з розширенням економічних можливостей територій, підвищенням їхньої стійкості та формуванням нових конкурентних переваг.

Висновки. Запропонований підхід дає змогу розглядати повоєнне відновлення регіонів як процес структурної трансформації, результативність якого визначається не лише обсягами залучених ресурсів, а й змінами в економічній структурі територій, можливостями створення робочих місць і здатністю регіонів адаптуватися до нових викликів. Практичне значення такого підходу полягає в необхідності оцінювати відновлювальні заходи за їхнім сукупним впливом на економічну активність, соціальне благополуччя та екологічну безпеку. Це дає змогу орієнтувати регіональну політику на результати, які забезпечуватимуть не лише подолання наслідків війни, а й довгострокові зміни в умовах розвитку територій.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Мельник М.І., Лещух І.В. Когерентний підхід до формування сучасної моделі просторового розвитку економіки України. *Регіональна економіка.* 2023. № 1(107). С. 23–33. DOI: https://doi.org/10.36818/1562-0905-2023-1-3

2. Давимука С.А. Регіональний розвиток України на шляху до європейської інтеграції: роль інноваційних інструментів. *Регіональна економіка.* 2024. № 3 (113). С. 15–26. DOI: https://doi.org/10.36818/1562-0905-2024-3-1

3. Антонюк В.П., Ляшенко В.І. Розвиток промисловості регіонів Придніпров'я під час війни та потреба в її інноваційній модернізації. *Економіка промисловості.* 2025. № 2 (110). С. 21–40. DOI: https://doi.org/10.15407/econindustry.2025.02.021

4. Rebuilding Ukraine by Reinforcing Regional and Municipal Governance / OECD Multi-level Governance Studies. Paris: OECD Publishing, 2022. 336 p. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2022/12/rebuilding-ukraine-by-reinforcing-regional-and-municipal-governance_63099658/63a6b479-en.pdf

5. Шаров О.М. Створення механізму фінансування повоєнного економічного відродження України. *Міжнародна економічна політика.* 2024. № 2 (41). С. 96–116. DOI: https://doi.org/10.33111/iep.2024.41.07

6. Клецов Є.С. Управління проєктами регіонального розвитку у контексті потреб повоєнної відбудови. *Український журнал прикладної економіки та техніки.* 2022. № 4. С. 187–192. DOI: https://doi.org/10.36887/2415-8453-2022-4-27

7. Безверхнюк Т.М., Азарова І.Б. Проблемні питання планування відновлення територіальних громад і регіонів у контексті євроінтеграції України і викликів воєнного стану. *Вісник Херсонського національного технічного університету.* 2024. № 2 (89). С. 273–279. DOI: https://doi.org/10.35546/kntu2078-4481.2024.2.39

8. Азьмук Н.А. Соціально-економічна та освітня реінтеграція ветеранів до ринку праці: український контекст. *Вісник економічної науки України.* 2023. № 2 (45). С. 117–122. DOI: https://doi.org/10.37405/1729-7206.2023.2(45).117-122

9. Іонін Є.Є., Загородний В.М. Вплив трудової міграції на ринок праці України в умовах війни та шляхи його відновлення. *Економіка і організація управління.* 2024. № 4 (56). С. 20–32. DOI: https://doi.org/10.31558/2307-2318.2024.4.3

10. Building Back a Better Innovation Ecosystem in Ukraine / Organisation for Economic Co-operation and Development. 04.11.2022. URL: https://oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2022/11/building-back-a-better-innovation-ecosystem-in-ukraine_8d07cd2d/85a624f6-en.pdf

11. Environmental Impacts of the War in Ukraine and Prospects for a Green Reconstruction / Organisation for Economic Co-operation and Development. 01.07.2022. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2022/07/environmental-impacts-of-the-war-in-ukraine-and-prospects-for-a-green-reconstruction_5e8f306f/9e86d691-en.pdf

12. Котковський В.С., Москаленко В.Г., Дробчак А.Л. «Зелене» відновлення як шлях післявоєнної відбудови України. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету.* 2023. № 7–8 (308–309). С. 26–33. DOI: https://doi.org/10.32680/2409-9260-2023-7-8-308-309-26-33

13. Никифорук О.І., Стасюк О.М., Федяй Н.О. Соціально-економічні мультиплікативні ефекти від реалізації великих інфраструктурних проєктів для української економіки. *Економіка України.* 2023. № 5 (738). С. 23–34. DOI: https://doi.org/10.15407/economyukr.2023.05.023

REFERENCES

1. Melnyk M.I. & Leshchukh I.V. (2023). Koherentnyi pidkhid do formuvannia suchasnoi modeli prostorovoho rozvytku ekonomiky Ukrainy [A coherent approach to forming a modern model of spatial development of Ukraine's economy]. *Rehionalna ekonomika – Regional Economy,* 1(107), 23–33. DOI: https://doi.org/10.36818/1562-0905-2023-1-3

2. Davymuka, S.A. (2024). Rehionalnyi rozvytok Ukrainy na shliakhu do yevropeiskoi intehratsii: rol innovatsiinykh instrumentiv [Regional development of Ukraine on the path to European integration: the role of innovative instruments]. *Rehionalna ekonomika – Regional Economy,* 3(113), 15–26. DOI: https://doi.org/10.36818/1562-0905-2024-3-1

3. Antoniuk V.P. & Liashenko V.I. (2025). Rozvytok promyslovosti rehioniv Prydniprovia pid chas viiny ta potreba v yii innovatsiinii modernizatsii [Industrial development in the Dnipro region during the war and the need for its innovative modernization]. *Ekonomika promyslovosti – Economy of Industry,* 2(110), 21–40. DOI: https://doi.org/10.15407/econindustry.2025.02.021

4. OECD. (2022). Rebuilding Ukraine by Reinforcing Regional and Municipal Governance. OECD Multi-level Governance Studies. Paris: OECD Publishing. 336 p. Available at: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2022/12/rebuilding-ukraine-by-reinforcing-regional-and-municipal-governance_63099658/63a6b479-en.pdf

5. Sharov O.M. (2024). Stvorennia mekhanizmu finansuvannia povoiennoho ekonomichnoho vidrodzhennia Ukrainy [Establishing a financing mechanism for Ukraine's post-war economic recovery]. *Mizhnarodna ekonomichna polityka – International Economic Policy*, 2(41), 96–116. DOI: https://doi.org/10.33111/iep.2024.41.07

6. Kletsov Ye.S. (2022). Upravlinnia proiektamy rehionalnoho rozvytku u konteksti potreb povoiennoi vidbudovy [Regional development project management in the context of post-war reconstruction needs]. *Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky ta tekhniky – Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology,* 4, 187–192. DOI: https://doi.org/10.36887/2415-8453-2022-4-27

7. Bezverkhniuk T.M. & Azarova I.B. (2024). Problemni pytannia planuvannia vidnovlennia terytorialnykh hromad i rehioniv u konteksti yevrointehratsii Ukrainy i vyklykiv voiennoho stanu [Challenges in planning the recovery of territorial communities and regions in the context of Ukraine's European integration and the challenges of martial law]. *Visnyk Khersonskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu – Bulletin of Kherson National Technical University,* 2(89), 273–279. DOI: https://doi.org/10.35546/kntu2078-4481.2024.2.39

8. Azmuk N.A. (2023). Sotsialno-ekonomichna ta osvitnia reintehratsiia veteraniv do rynku pratsi: ukrainskyi kontekst [Socio-economic and educational reintegration of veterans into the labour market: the Ukrainian context]. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy – Herald of Economic Science of Ukraine,* 2(45), 117–122. DOI: https://doi.org/10.37405/1729-7206.2023.2(45).117-122

9. Ionin Ye.Ye. & Zahorodnyi V.M. (2024). Vplyv trudovoi mihratsii na rynok pratsi Ukrainy v umovakh viiny ta shliakhy yoho vidnovlennia [The impact of labour migration on Ukraine's labour market during the war and ways to restore it]. *Ekonomika i orhanizatsiia upravlinnia – Economics and Management Organization,* 4(56), 20–32. DOI: https://doi.org/10.31558/2307-2318.2024.4.3

10. OECD. (2022). Building Back a Better Innovation Ecosystem in Ukraine. 4 November. Available at: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2022/11/building-back-a-better-innovation-ecosystem-in-ukraine_8d07cd2d/85a624f6-en.pdf

11. OECD. (2022). Environmental Impacts of the War in Ukraine and Prospects for a Green Reconstruction. 1 July. Available at: https://oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2022/07/environmental-impacts-of-the-war-in-ukraine-and-prospects-for-a-green-reconstruction_5e8f306f/9e86d691-en.pdf

12. Kotkovskyi V.S., Moskalenko V.H. & Drobchak A.L. (2023). "Zelene" vidnovlennia yak shliakh pisliavoiennoi vidbudovy Ukrainy ["Green" recovery as a path to Ukraine's post-war reconstruction]. *Naukovyi visnyk Odeskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu – Scientific Bulletin of Odesa National Economic University,* 7–8(308–309), 26–33. DOI: https://doi.org/10.32680/2409-9260-2023-7-8-308-309-26-33

13. Nykyforuk O.I., Stasiuk O.M. & Fediai N.O. (2023). Sotsialno-ekonomichni multyplikatyvni efekty vid realizatsii velykykh infrastrukturnykh proiektiv dlia ukrainskoi ekonomiky [Socio-economic multiplier effects of implementing large infrastructure projects for the Ukrainian economy]. *Ekonomika Ukrainy – Economy of Ukraine,* 5(738), 23–34. DOI: https://doi.org/10.15407/economyukr.2023.05.023

Дата надходження статті: 28.09.2026
Дата прийняття статті до публікації: 02.11.2026
Дата публікації статті: 24.11.2026